

УДК 811.111'42

СТРАТЕГІЯ ДИСТАНЦІЮВАННЯ В ДИСКУРСИВНІЙ ПОВЕДІНЦІ ГЕРОЯ ТА АНТИГЕРОЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ КІНОДИСКУРСІ

І.А. Котова, канд. філол. наук (Харків)

У статті розглядаються особливості та засоби реалізації стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя в американському кінодискурсі. Установлено, що означена стратегія реалізується за допомогою тактик самозахисту, ухиляння, стислого викладу інформації, підкреслення розбіжностей, виключення зі спільної діяльності та демонстрації песимізму із залученням як вербального, так і невербального коду. Визначено, що дистанціювання є більш характерним для героя та використовується ним у більшому різноманітті ситуативних контекстів порівняно із антигероєм. Зокрема, герої вдаються до дистанціювання, прагнуть уникнути конфліктної взаємодії, захищаючи особистісний простір або відмовляючись приймати обставини, що склалися. Антигерої дистанціюються, щоб обмежити втручання в особистісну сферу або відмежуватися від несприятливої для них ситуації. Для комунікативного репертуару героя характерним є залучення всіх виділених для стратегії дистанціювання тактик. Водночас, у комунікативному репертуарі антигероя дистанціювання реалізується здебільшого тактиками самозахисту й підкреслення розбіжностей.

Ключові слова: антигерой, герой, дискурсивна поведінка, дистанціювання, кінодискурс, стратегія, тактика.

Котова И.А. Стратегия дистанцирования в дискурсивном поведении героя и антигероя в американском кинодискурсе. В статье рассматриваются особенности и средства реализации стратегии дистанцирования в дискурсивном поведении героя и антигероя в американском кинодискурсе. Установлено, что указанная стратегия реализуется при помощи тактик самозащиты, уклонения, краткого изложения информации, подчеркивания различий, исключения из общей деятельности и демонстрации пессимизма с использованием как вербального, так и невербального кода. Дистанцирование, по результатам исследования, более характерно для героя, чем антигероя, и используется им в более разнообразных ситуативных контекстах по сравнению с антигероем. В частности, герои прибегают к дистанцированию, стремясь избежать конфликтного взаимодействия, защищая личностное пространство или отказываясь принять сложившиеся обстоятельства. Антигерои дистанцируются, чтобы ограничить вторжение в личностную сферу или отмежеваться от неблагоприятной для них ситуации. Для коммуникативного репертуара героя характерно использование всех выделенных для стратегии дистанцирования тактик. В то же время, в коммуникативном репертуаре антигероя дистанцирование реализуется главным образом тактиками самозащиты и подчеркивания различий.

Ключевые слова: антигерой, герой, дискурсивное поведение, дистанцирование, кинодискурс, стратегия, тактика.

Kotova I.A. Distancing in the Discursive Behavior of Heroes and Antiheroes in American Film Discourse. The article focuses on characteristic aspects and means of implementing the distancing strategy in the discursive behavior of heroes and antiheroes in American film discourse. The strategy is implemented through the tactics of self-defense, evasion, concise presentation of information, emphasizing differences between the participants in the interaction, exclusion from joint activities, and demonstration of a pessimistic approach using both the verbal and non-verbal codes. The findings indicate that distancing is more typical of and is used in more varied situational contexts by heroes in comparison with antiheroes. In particular, heroes resort to distancing when attempting to avoid conflict interaction, protecting their personal space, or refusing to embrace the circumstances they find themselves in. Antiheroes distance themselves in order to restrict intrusion into their personal affairs or dissociate themselves from an unfavorable situation. While all the tactics singled out for the distancing strategy are typically found in the hero's communicative repertoire, the tactics of self-defense and emphasizing differences between the participants in the interaction tend to prevail in that of the antihero.

Keywords: antihero, discursive behavior, distancing, film discourse, hero, strategy, tactics.

1. Вступ

На сьогоднішній день американська кіноіндустрія виробляє культурний продукт у глобальних масштабах [12, с. 58]. Особливе місце при цьому посідають кінофільми, які репрезентують сучасну американську кіногероїку. Центральними персонажами в них є герої та антигерої (лиходії), які втілюють цінності та відповідні антицінності американської культури [22, с. 33; 25, с. 16–17; 27, с. 25 та ін.]. Зокрема, одним із втілюваних ціннісних аспектів є поведінкові стереотипи, які асоціюються з відповідними образами носіями американської лінгвокультури. Створення цілісного та вірогідного образу персонажа є складним для автора завданням, оскільки персонаж має бути символом з одного боку і особистістю – з іншого [23]. Отже, дослідницький інтерес становить комунікативна поведінка героїв та антигероїв у взаємодії як одне з одним, так і з іншими персонажами – колегами, знайомими, членами родини тощо. Одним із аспектів такої поведінки є дистанціювання.

Дистанціювання у психології та соціальній психології розглядається як копінг-стратегія [13], оцінка ступеню сприйняття своєї соціальної ролі [7] або вияв динаміки соціальних стереотипів у формі позитивної або негативної ідентифікації [15]. У лінгвістиці ж дистанціювання описано як «дискурсивний факт», у межах якого суб'єкт дискурсивної діяльності наближається або віддаляється від інших складників комунікативної ситуації [10], загальний комунікативний вектор групи стратегій увічливості [8] комунікаційну тактику [11] або тактику стратегії групової ідентифікації [3]. Особливості дистанціювання як складника комунікативного репертуару героя та антигероя, у якому також маніфестовано цінності й антицінності американської культури, досі в лінгвістиці не розглядалися.

Отже, актуальність дослідження визначається, по-перше, глобальним культурним впливом кіноіндустрії США, по-друге, необхідністю всебічного дослідження комунікативної поведінки героя та антигероя як окремого аспекту втілення асоційованих з їхніми образами цінностей та, по-третє, інтересом сучасної наукової спільноти до явища дистанціювання у його психологічних, соціальних та лінгвістичних аспектах.

Звідси постає мета дослідження, яка полягає у вивченні особливостей реалізації стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя в американському кінодискурсі. Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких завдань: 1) окреслити теоретичний апарат дослідження стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя; 2) розробити номенклатуру тактик і прийомів, за допомогою яких реалізується відповідна стратегія; 3) схарактеризувати особливості реалізації стратегії дистанціювання героєм та антигероєм.

Об'єктом дослідження є стратегія дистанціювання у дискурсивній поведінці героя та антигероя, а предметом – особливості її реалізації за допомогою набору відповідних тактик засобами англійської мови.

Матеріалом дослідження слугували 194 приклади використання дискурсивної стратегії дистанціювання героєм або антигероєм, дібрані методом суцільної вибірки зі сценаріїв та скриптів діалогів 17 кінофільмів, що репрезентують сучасну американську кіногероїку.

Методологія дослідження спирається на доробок сучасної комунікативно-дискурсивної парадигми лінгвістичної науки [1; 2; 14; 16; 19 та ін.]. Контекстуально-ситуативний аналіз надає змогу зробити припущення про інтенції адресата у відповідному контексті дискурсивної взаємодії, а методика прагмалінгвістичного аналізу дозволяє виокремити тактики й прийоми, вживані героєм та антигероєм для реалізації стратегії дистанціювання.

2. Стратегія дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя

Звернімося до теоретичних підвалин дослідження стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя в американському кінодискурсі.

2.1. Теоретичні підвалини дослідження дискурсивної поведінки у лінгвістиці

За О.С. Іссерс, мовленнєве спілкування є «спільною діяльністю комунікантів, у процесі якої вони взаємно регулюють дії, керують мисленнєвими процесами, коригують уявлення, переконання партнера у комунікації» [5, с. 33]. Тобто, у процесі

спілкування учасники прагнуть досягти певного впливу на співрозмовника. Відповідно до поставленої мети обирається формат спілкування, обсяг мовних засобів, кількісна пропорція розподілу та ступінь докладності інформації, порядок її подання, модальність тощо [6, с. 121; 21, с. 13]. Підґрунтям дискурсивної стратегії є **комунікативна настанова** – базове для прагмалінгвістичних досліджень поняття, яке характеризує стратегію як знаряддя досягнення певних цілей [18, с. 246].

У природній комунікації вирішення комунікативного завдання вимагає кількох ходів, адже поставленої мети важко досягти за допомогою єдиного звернення до співрозмовника. Комунікативна поведінка мовців коригується відповідно до розвитку комунікативної ситуації, але в цілому залишається у межах єдиного надзавдання. Таке надзавдання та відповідні комунікативні ходи, здійснювані задля його виконання, корелюють із поняттями **стратегії та тактики** [4, с. 52].

Підкреслюючи зв'язок між когнітивними підвалинами стратегії та вибором засобів її реалізації, І.Є. Фролова визначає дискурсивну стратегію як «комунікативний *намір мовця*, сформований на підставі використання суспільного досвіду для власних індивідуальних потреб і бажань, і *мовну об'єктивацію* цього наміру, що надає йому інтерактивного статусу через *осмислення вербалізованого наміру* усіма суб'єктами» [20, с. 85].

З точки зору родо-видових відношень, тактика є однією чи декількома діями, що сприяють реалізації стратегії. Власне, завдання опису стратегій, які маніфестуються у мовленні, полягає в тому, щоб розробити номенклатуру типових тактик, за допомогою яких вони реалізуються. Оскільки тактики є практичним інструментом реалізації відповідної цілі (яка формується в когнітивному вимірі), саме тактики видаються одиницями, які можна аналізувати та класифікувати [4, с. 111].

Важливим аспектом аналізу комунікативної поведінки героя та антигероя, безпосередньо пов'язаним з особливостями кінодискурсу як поєднання візуального та аудіального кодів [9; 28; 29], є співвідношення **вербального та невербального** планів мовленнєвого впливу. Вербальний мовленнєвий вплив здійснюється засобами мови та за допомогою мовних одиниць, а невербальний

реалізується за допомогою сигналів, що супроводжують мовлення, але виражаються без допомоги засобів мови [17, с. 56–57]. **Невербальні** компоненти комунікації, за визначенням Л.В. Солощук, включають компоненти немовного характеру, «які мовець створює в результаті фізичної (а саме моторно-вокалічної) діяльності під час комунікації та використовує разом із вербальними засобами через набуття ними комунікативно значущого характеру в процесі спілкування» і які мають функціонально-динамічний характер [16, с. 31]. Відповідно до ключових характеристик невербальних засобів, серед яких рух, простір та час, та базової системи відображення та сприйняття (акустична та зорова), невербальні комунікативні компоненти поділяються на такі класи: **кінесичні** (жестові та мімічні), **проксемичні** (зміни особистого простору) та **просодичні** (інтонаційне оформлення) [там само, с. 35–38]. Тож, доцільно припустити, що стратегія дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя як персонажів кінотвору реалізується із залученням також і невербального коду.

2.2. Дискурсивна стратегія дистанціювання та відповідні тактики у комунікативному репертуарі героя та антигероя

Виділяючи стратегію дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя, ми спираємося на поняття комунікативної близькості та комунікативної віддаленості [24; 26]. Полюсу комунікативної близькості відповідає максимальне скорочення комунікативної відстані, а полюсу комунікативної віддаленості – максимальне дистанціювання. Тож, комунікативною настановою для стратегії дистанціювання в цьому випадку є збільшення комунікативної відстані між адресантом та адресатом або припинення дискурсивної взаємодії між ними. Стратегія дистанціювання реалізується у таких тактиках:

- **самозахист** (вербалізується за допомогою заперечних займенників та конструкцій або демонстрації сумніву або незгоди з певною характеристикою, наданою іншим учасником взаємодії);
- **ухиляння** (зміна теми, надання невизначених або беззмістовних відповідей (*I don't know, I'm not sure, not really* та ін.) проксемична складова не-

вербального коду (*to look away, to stride away, to turn around*);

- стилий виклад інформації (короткі відповіді, номінативні речення);

- підкреслення розбіжностей (заперечення схожості, використання особистих та присвійних займенників для створення опозицій між адресатом та адресантом, акцентування конфліктних аспектів взаємодії як реакція на спробу скоротити комунікативну відстань);

- виключення зі спільної діяльності (мовчання замість відповіді, відмова взяти участь у запропонованій діяльності (*I will not, I can't, I'm not going to, I don't want, I don't need* та ін.);

- демонстрація песимізму (демонстрація скептичного ставлення до ситуації, у якій відбувається дискурсивна взаємодія, або можливості її позитивного розвитку).

Далі зупинимося на особливостях реалізації стратегії дистанціювання у комунікативній поведінці героя.

2.2.1. Особливості реалізації стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці героя.

У 80% випадків від загальної кількості прикладів застосування стратегії дистанціювання у вибірці її було вживано саме героєм. Тож, для героя дистанціювання є більш характерним, ніж для антигероя.

Використання героєм тактик демонстрації песимізму та підкреслення розбіжностей засобами вербального та невербального коду ілюструє приклад (1):

(1) ALFRED: *Endure, Master Wayne. Take it. They'll hate you for it, but that's the point of Batman... he can be the outcast. He can make the choice no one else can face. The right choice.*

(Wayne *shakes his head.*)

WAYNE: *Today I've found out what Batman can't do. He can't endure this. (rueful smile) Today you get to say 'I told you so' (The Dark Knight).*

У наведеному епізоді Брюс Уейн (*Bruce Wayne*), альтер-его героя Бетмена (*Batman*), опиняється у ситуації, коли ті, кого він захищає, звинувачують його в тому, що саме через нього їм загрожує небезпека. Герой може або розкрити світові свою особу, як вимагає антигерой Джокер (*Joker*), або спостерігати, як Джокер та його спільники далі вбивають людей. Уейн дистанціюється від свого

«героїчного» альтер-его, існування якого сприймається ним як важкий обов'язок, використовуючи тактику підкреслення розбіжностей. Означена тактика реалізується через уживання займенників першої та третьої особи однини (*I* та *he*) та відповідної номінації (*Batman*) для розділення своїх двох різних іпостасей. Водночас, тактика демонстрації песимізму реалізується у використанні кінесичного компоненту невербального коду, який виказує песимістичну оцінку можливого розвитку ситуації (*shakes his head*) та модального дієслова *can* з часткою *not* на позначення неможливості позитивного вирішення проблеми, яка склалася. Таким чином герой відсторонюється від ситуації, не бажаючи нести відповідальність за можливі негативні результати.

Використання героєм тактики ухиляння ілюструє приклад (2):

(2) (*Clark looks more and more nervous the closer she gets to it.*)

CLARK: (*trying to fake her out*) *Lois, I don't have the vaguest idea – as usual – what you're –*
LOIS: (*cutting through it*) *Don't fake me out, Clark. (pause) Or whoever you are.*

CLARK: *Whoever, I (acting «patient») Look, maybe you ought to take a walk and clear your head. I'll meet you back at the motel.*

(*Desperate to get out of this tight spot, he turns and starts to walk away.*) (Superman II)

У наведеному прикладі Кларк Кент (*Clark Kent*), докладає усіх зусиль, щоб дистанціюватися від Лоїс Лейн (*Lois Lane*), яка здогадалася, що він і є Супермен. Лоїс ставить йому прямі запитання, через які Кларк нервує (*looks more and more nervous the closer she gets to it*) та від відповіді на які Кларк ухиляється, вдаючись до вербальних та невербальних засобів. До вербальних засобів належить заперечення розуміння змісту питання (*I don't have the vaguest idea <...> what you're [talking about]*), зміна теми розмови зі своєї особи на особу співрозмовника (*maybe you ought to take a walk and clear your head*). До невербальних засобів належить зміна фізичної відстані між співрозмовниками (проксемічна складова) та уникання зорового контакту, повернення спиною (кінесична складова). У наведеному епізоді Кларк використовує обидві складові – фраза *meet you back*

at the motel є сигналом про те, що він залишає Лоїс та повертається до мотелю, після чого Кларк розриває зоровий контакт (*he turns*) та фізично збільшує дистанцію (*starts to walk away*).

Використання тактики вилучення зі спільної дії ілюструє наступний приклад:

(3) *BEN: You must learn the ways of the Force if you're to come with me to Alderaan.*

LUKE: (laughing) Alderaan? I'm not going to Alderaan. I've got to go home. It's late, I'm in for it as it is.

BEN: I need your help, Luke. She needs your help. I'm getting too old for this sort of thing.

LUKE: I can't get involved! I've got work to do! It's not that I like the Empire. I hate it! But there's nothing I can do about it right now. It's such a long way from here.

(Star Wars: Episode IV – A New Hope)

У наведеному прикладі Люк Скайуокер (*Luke Skywalker*), який тільки-но розпочав свій шлях героя, отримує запрошення від свого майбутнього наставника Бена Кенобі (*Ben Kenobi*) приєднатися до нього у місії на планету Алдераан (*come with me to Alderaan*). Результатом місії може стати допомога руху повстання в Галактиці. Проте Люк не хоче мати проблем. Він дистанціюється і від Бена, і від перспективи приєднатися до повстання через заперечення можливості своєї участі (*I can't get involved!*), та підкреслення розбіжності у обра-них маршрутах (*I'm not going to Alderaan. I've got to go home*).

Тож, за результатами дослідження, герой вдається до дистанціювання у ситуаціях, коли він не бажає конфліктувати з іншим учасником дискурсивної взаємодії, але й не хоче підтримувати таку взаємодію, тому намагається її припинити. Також герой удається до стратегії дистанціювання, коли хоче збільшити комунікативну відстань між собою та співрозмовником, захищаючи свій особистісний простір від небажаного втручання. Ще одним контекстом для використання означеної стратегії є відмова героя приймати обставини, що склалися, та висловлення такого неприйняття через дистанціювання від ситуативного контексту у мовленні або за допомогою невербального компоненту комунікації. Означена стратегія в дискурсивній поведінці героя реалізується усіма виокремленими для неї тактиками.

Далі розглянемо особливості реалізації стратегії дистанціювання антигероєм.

2.2.2. Особливості реалізації стратегії дистанціювання в дискурсивній поведінці антигероя. Стратегія дистанціювання значно менш поширена у комунікативному репертуарі антигероя порівняно з героєм (20% від загальної кількості використання стратегії дистанціювання).

Використання антигероєм тактики самозахисту ілюструє приклад (4):

(4) *LUKE: Your thoughts betray you, father. I feel the good in you... the conflict.*

VADER: There is no conflict

(Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi).

У наведеному епізоді герой Люк Скайуокер (*Luke Skywalker*) перебуває в дискурсивній взаємодії з антигероєм Дартом Вейдером (*Darth Vader*), який виявився його батьком. Під час останньої битви Люк намагається переконати батька повернутися на Світлу сторону. У певний момент він починає переважати у двобої і домінувати у дискурсивній взаємодії, порушуючи особистісний простір співрозмовника (*I feel the good in you... the conflict*). Вейдер дистанціюється, захищаючи свій особистісний простір через заперечну конструкцію (*There is no conflict*).

Застосування тактики підкреслення розбіжностей у прагматиконі антигероя ілюструє наступний приклад:

(5) *THOR: I will not fight you, brother.*

LOKI: I am not your brother. I never was (Thor).

У наведеному прикладі дискурсивна взаємодія відбувається між героєм Тором (*Thor*) та антигероєм Локі (*Loki*). Перетворенню Локі на лиходія у великій мірі сприяло те, що, як виявилось, він не є Торові братом і взагалі не належить до звичного йому світу. Під час фінального етапу протистояння Тор намагається зупинити конфлікт, відмовляючись боротися з Локі та апелюючи до їхньої приналежності до однієї родини (звертання *brother*). Реакцією Локі, який не хоче погоджуватися з перебігом ситуації, є застосування протилежної за своїм механізмом стратегії – дистанціювання. Тактика підкреслення розбіжностей вербалізується через заперечення наявності родинного зв'язку (*I am not your brother*), а також відцурання минулого, яке поєднує братів (*I never was*).

Дистанціювання застосовується антигероями у ситуаціях конфліктної взаємодії, коли герой починає переважати та здійснювати більш інтенсивне втручання в особистісний простір антигероя, а також в епізодах, коли антигерой відмовляється погоджуватися з несприятливим для нього перебігом ситуації. Означена стратегія реалізується здебільшого тактиками самозахисту та підкреслення розбіжностей та поодинокими тактиками ухиляння та виключення зі спільної діяльності.

3. Висновки

Таким чином, стратегію дистанціювання в дискурсивній поведінці героя та антигероя представлено тактиками самозахисту, ухиляння, стислого викладу інформації, підкреслення розбіжностей, виключення зі спільної діяльності та демонстрації песимізму, які мають як вербальні, так і невербальні засоби реалізації. Установлено, що для героя дистанціювання є більш характерним, ніж для антигероя. Герої вдаються до дистанціювання, бажаючи уникнути конфлікту, в цілях захисту свого особистісного простору від втручання, або прагнучи абстрагуватися від несприятливого для себе ситуативного контексту. Антигерої, у свою чергу, використовують стратегію дистанціювання як реакцію на небажане втручання у свою особистісну сферу або відмежовуючись від невігідної для себе ситуації. Перспективи дослідження вбачаємо в аналізі характерних особливостей використання інших стратегій у комунікативній поведінці героя та антигероя американського кінодискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безугла Л.Р. Діалог, діалогічний текст та діалогічний дискурс / Л.Р. Безугла // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2009. – № 867 (Вип. 60). – С. 7–14. 2. Белова А.Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики / А.Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу : [зб. наук. пр]. – Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – С. 11–16. 3. Гареева М.Р. Реалізація опозиції «ми» – «вони» за допомогою комунікативних стратегій і тактик у французькому медіа-дискурсі / М.Р. Гареева // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – 2009. – № 3. – С. 73–81. 4. Иссерс О.С. Коммуни-

кативные стратегии и тактики русской речи / О.С. Иссерс. – [5-е изд.]. – М. : Изд-во ЛКИ, 2008. – 288 с. 5. Иссерс О.С. Речевое воздействие : [учеб. пособие для студентов, обучающихся по специальности «Связи с общественностью»] / О.С. Иссерс. – [2-е изд.]. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 224 с. 6. Кацнельсон С.Д. Типология языка и речевое мышление / С.Д. Кацнельсон. – Л. : Наука, 1972. – 213 с. 7. Кравченко А.И. Социология в вопросах и ответах : [учеб. пособие] / А.И. Кравченко. – М. : Проспект, 2014. – 240 с. 8. Ларина Т.В. Категория вежливости и стиль коммуникации. Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т.В. Ларина. – М. : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 512 с. – (Язык. Семиотика. Культура). 9. Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Ю.М. Лотман. – Таллин : Ээсти Раамат, 1973. – 140 с. 10. Морозова Е.И. Дистанцирование как способ вторичного конструирования эмотивных смыслов / Е.И. Морозова // Вісник ХНЛУ. Серія : Філологія. – 2012. – Т. 15, №2. – С. 111–116. 11. Панченко І.В. Присвійні детермінативи сучасної французької мови: комунікативно-прагматичний аспект / І.В. Панченко, Н.О. Дем'янова // Мова. – 2016. – № 25. – С. 5–10. 12. Почепцов Г. Мерлін, Супермен і Гаррі Поттер: конструювання нематеріального в масовій культурі / Г. Почепцов. – К. : Спадщина, 2013. – 288 с. 13. Сазонова О.В. Дослідження співвідношення між домінуючими копінг-стратегіями, рівнем тривожності та самооцінки учнів / О.В. Сазонова // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології. – 2014. – Вип. 23. – С. 562–573. 14. Серякова И.И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : [монография] / И.И. Серякова. – К. : Изд. центр ХНЛУ, 2012. – 280 с. 15. Сикевич З.В. Социальное бессознательное / З.В. Сикевич, О.К. Крокинская, Ю.А. Посель. – СПб. : Питер, 2005. – 267 с. 16. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі: [монографія] / Л.В. Солощук. – Харків : Константа, 2006. – 300 с. 17. Стернин И.А. Основы речевого воздействия : [учеб. издание] / И.А. Стернин. – [Изд. 2-е, испр.]. – Воронеж : Истоки, 2012. – 178 с. 18. Фролова І.Є. Дискурсивна стратегія як організуючий конституент вербально-соціальної інтеракції / І.Є. Фролова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – 2009. – № 3. – С. 242–249. 19. Фролова І.Є. Регулятивний потенціал стратегії конфронтації в англomовному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступе-

ня докт. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / І.Є. Фролова. – Харків, 2015. – 36 с.

20. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : монографія / І.Є. Фролова. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 344 с.

21. Янко Т.Е. Коммуникативные стратегии русской речи / Т.Е. Янко. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 384 с. – (Studia philologica).

22. Alsford M. *Heroes and Villains* / M. Alsford. – Waco, TX : Baylor University Press, 2006. – 158 p.

23. Cooper P. *Writing the Short Film* / P. Cooper, K. Dancyger. – [3rd ed.]. – Burlington, MA ; San Diego, CA ; London : Elsevier Focal Press, 2005. – 359 p.

24. Culpeper J. *Early Modern English Dialogues: Spoken Interaction as Writing* / J. Culpeper, M. Kytö. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 472 p.

25. Fingerroth D. *Superman on the Couch: What Superheroes Really Tell Us about Ourselves and Our Society* / D. Fingerroth ; foreword by S. Lee. – New York ; London : Continuum, 2004. – 192 p.

26. Koch P. *Sprache der Nähe – Sprache der Distanz: Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte* / P. Koch, W. Oesterreicher // Romanistisches Jahrbuch. – 1985. – Band 36. – S. 15–43.

27. Mackey-Kallis S. *The Hero and the Perennial Journey Home in American Film* / S. Mackey-Kallis. – Philadelphia, PA : University of Pennsylvania Press, 2001. – 272 p.

28. Metz C. *Language and Cinema* / C. Metz. – The Hague : Mouton & Co. N.V., Publishers, 1974. – 303 p.

29. Wildfeuer J. *Film Discourse Interpretation: Towards a New Paradigm for Multimodal Film Analysis* / J. Wildfeuer. – New York, NY : Routledge, 2014. – 284 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *Star Wars: Episode IV – A New Hope* (script) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imsdb.com/scripts/Star-Wars-A-New-Hope.html>.

2. *Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imsdb.com/scripts/Star-Wars-Return-of-the-Jedi.html>.

3. *Superman II* (script) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://scifiscripts.com/scripts/superman_II_shoot.txt.

4. *The Dark Knight* (script) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pages.drexel.edu/~ina22/splaylib/Screenplay-Dark_Knight.HTM.

5. *Thor* (script) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imsdb.com/Movie%20Scripts/Thor%20Script.html>.

REFERENCES

Alsford, M. (2006). *Heroes and Villains*. Waco, TX: Baylor University Press.

Bezuhla, L.R. (2009). *Dialoh, dialohichnyi tekst ta dialohichnyi dyskurs* [Dialog, dialogical text, and dialogical discourse]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*. – *V.N. Karazin Kharkiv National Univ. Messenger*, 867(60), 7–14 (in Ukrainian).

Byelova, A.D. (2004). *Komunikatyvni stratehii i taktyky: problemy systematyky* [Communicative strategies and tactics: taxonomic problems]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. – *Linguistic and Conceptual World Images*, 11–16 (in Ukrainian).

Cooper, P. & Dancyger, K. (2005). *Writing the Short Film*. Burlington, MA; San Diego, CA; London: Elsevier Focal Press.

Culpeper, J. & Kytö, M. (2010). *Early Modern English Dialogues: Spoken Interaction as Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fingerroth, D. (2004). *Superman on the Couch: What Superheroes Really Tell Us about Ourselves and Our Society*. New York & London: Continuum.

Frolova, I.Ye. (2009). *Dyskursyvna stratehiia yak orhanizuiuchy konstyuent verbalno-sotsialnoi interaktsii* [A discursive strategy as the organizing constituent of the socioverbal interaction]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy*. – *Linguistics of the 21st Century: New Investigations and Research Prospects*, 3, 242–249 (in Ukrainian).

Frolova, I.Ye. (2009). *Stratehiia konfrontatsii v anhlovomnomu dyskursi* [Confrontation strategy in English-language discourse]. Kharkiv: KhNU im. V.N. Karazina Publ.

Frolova, I.Ye. (2015). *Rehuliatyvnyi potentsial stratehii konfrontatsii v anhlovomnomu dyskursi*. *Avtoref. dys. dokt. filol. nauk* [Regulatory potential of confrontation strategy in English-language discourse. *Dr. philol. sci. diss. synopsis*]. Kharkiv (in Ukrainian).

Haryeyeva, M.R. (2009). *Realizatsiia opozytsii «my» – «vony» za dopomohoiu komunikatyvnykh stratehii i taktyk u frantsuzkomu media-dyskursi* [The opposition “us” – “them” implemented through communicative strategies and tactics in French media discourse]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy*. – *Linguistics of the 21st Century: New Investigations and Research Prospects*, 3, 73–81 (in Ukrainian).

- Issers, O.S. (2008). *Kommunikativnye strategii i taktiki russkoj rechi [Communicative strategies and tactics in the Russian speech]*. (5th ed.). Moscow: Izd-vo LKI Publ.
- Issers, O.S. (2011). *Rechevoe vozdejstvie [Influence through Speech]*. (2nd ed.). Moscow: Flinta & Nauka Publ.
- Janko, T.E. (2001). *Kommunikativnye strategii russkoj rechi [Communicative strategies of the Russian speech]*. Moscow: Jazyki slavjanskoj kul'tury Publ.
- Kacnel'son, S.D. (1972). *Tipologija jazyka i rechevoe myshlenie [Linguistic typology and conversational thinking]*. Leningrad: Nauka Publ.
- Koch, P., & Oesterreicher, W. (1985). Sprache der Nähe – Sprache der Distanz: Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. *Romanistisches Jahrbuch*, 36, 15–43.
- Kravchenko, A.I. (2014). *Sociologija v voprosah i otvetah [Sociology: questions and answers]*. Moscow: Prospekt Publ.
- Larina, T.V. (2009). *Kategorija vezhlivosti i stil' komunikacii. Sopostavlenie anglijskich i russkich lingvokul'turnyh tradicij [The politeness category. English and Russian linguocultural traditions juxtaposed]*. Moscow: Rukopisnye pamjatniki Drevnej Rusi Publ.
- Lotman, Ju.M. (1973). *Semiotika kino i problemy kinojestetiki [Film semiotics and problems of film esthetics]*. Tallinn: Jejesti Raamat Publ.
- Mackey-Kallis, S. (2001). *The Hero and the Perennial Journey Home in American Film*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Metz, C. (1974). *Language and Cinema*. The Hague: Mouton & Co. N.V., Publishers.
- Morozova, E.I. (2012). Distancirovanie kak sposob vtorichnogo konstruirovanija jemotivnyh smyslov [Distancing as a means of secondary construal of emotive senses]. *Visnyk KNLU – KNLU Messenger*, 15(2), 111–116 (in Russian).
- Panchenko, I.V., & Dem'yanova, N.O. (2016). Prysviini determinatyvy suchasnoi frantsuzkoi movy: komunikatyvno-prahmatychnyi aspekt [Possessive determinants in modern French: a communicative-pragmatic approach]. *Mova. – Language*, 25, 5–10 (in Ukrainian).
- Pocheptsov, H. (2013). *Merlin, Supermen i Harri Potter: konstruiuvannia nematerialnoho v masovii kulturi [Merlin, Superman, and Harry Potter: construal of the immaterial in the mass culture]*. Kyiv: Spadshchyna Publ.
- Sazonova, O.V. (2014). Doslidzhennia spivvidnoshennia mizh dominuiuchymy kopinh-stratehiiamy, rivnem tryvozhnosti ta samootsinky uchniv [A study of the correlation between the dominant coping strategies, anxiety level, and self-esteem in students]. *Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykholohii. – Collection of Scientific Works of Kamianets-Podilsky National Ivan Ohienko University, H.S. Kostiuk Institute of Psychology. Issues in Modern Psychology*, 23, 562–573 (in Ukrainian).
- Serjakova, I.I. (2012). *Neverbal'nyj znak komunikacii v anglojazychnyh diskursivnyh praktikah [The non-verbal communicative signal in discursive practices in the English language]*. Kyiv: Izd. centr KNLU Publ.
- Sikevich, Z.V., Krokinskaja, O.K., & Possel', Ju.A. (2005). *Social'noe bessoznatel'noe [The social unconscious]*. Saint Petersburg: Piter Publ.
- Soloshchuk, L.V. (2006). *Verbalni i neverbalni komponenty komunikacii v anhlomovnomu dyskursi [Verbal and non-verbal components of communication in the English-language discourse]*. Kharkiv: Konstanta Publ.
- Sternin, I.A. (2012). *Osnovy rechevogo vozdejstvija [Basics of speech influence]*. (2nd ed.). Voronezh: Istoki Publ.
- Wildfeuer, J. (2014). *Film Discourse Interpretation: Towards a New Paradigm for Multimodal Film Analysis*. New York, NY: Routledge.